

KEIJO LEPPÄNEN

KEIHÄSMIES

TERO PITKÄMÄEN ELÄMÄ

TAMMI

KEIJO LEPPÄNEN

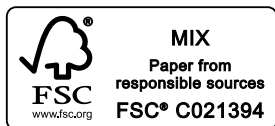
KEIHÄSMIES

TERO PITKÄMÄEN ELÄMÄ

TAMMI

HELSINKI

Aukeamakuvat:

s. 10-11. Mestari. KUVA: SUL

s. 154-155. Kilpakumppanit. Tero Pitkämäki, Antti Ruuskanen, Teemu

Wirkkala ja Tero Järvenpää. KUVA: TERO PITKÄMÄEN KOTIALBUMI

s. 202-203. Uutta kohti. KUVA: RISTO ANTIKAINEN

s. 224-225. Pitkä tie. Etelä-Afrikka 2012. KUVA: TERO HEISKA

Graafinen suunnittelu: Timo Numminen

© Keijo Leppänen ja Tammi 2020

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

ISBN 978-952-04-1895-3

Painettu EU:ssa

SISÄLLYS

LUKIJALLE 7

PROLOGI: KATSE ETEENPÄIN 9

OSA I. ELÄMÄ JA URA 11

KOTIKENTTÄNÄ AHONKYLÄ 13

MIESTEN MITOILLE 25

SYVISTÄ VESISTÄ HUIPULLE 39

RAJAT TULEVAT VASTAAN 71

TŠEKKILEGENDAN VÄLIINTULO 84

TAKAISIN PALKINTOPALLILLE 102

AMMATTILAISENA OIKEAAN AIKAAN 125

OSA II. ARVOT JA ARVIOT 155

ANTIIKISTA POHJOISMAIHIN 157

PITKÄMÄEN ARVIOT EDELTÄJISTÄÄN 158

KILPAKUMPPANIEEN SILMIN 169

USKOLLISET TUKIJOUKOT 182

OSA III. AJATUKSET JA PERINTÖ 203

EPILOGI: KATSE PEILIIN 221

OSA IV. VINKIT JA TILASTOT 225

TERON VINKIT KAIKILLE URHEILJOILLE... 227

...JA ERITYISESTI KEIHÄÄNHEITTÄJILLE 229

TILASTOT 233

HENKILÖHAKEMISTO 251

LUKIJALLE

Hiljainen, rauhallinen ja varovainen. Harkitseva ja nuhteeton. Näin ajattelin keihäänheittäjä Tero Pitkämäestä vielä viime syksynä.

Rauhallinen ja harkitseva, luonnehdin tänään. Toki sen lisäksi analyttinen, rohkea ja jotenkin selittämättömällä tavalla veikeä.

Teron manageri Tero Heiska lämmitteli kirja-ajatusta suojaustaan ensimmäisen kerran syksyllä 2005. Yllätyin, mutta pidin ideaa hyvänä. Vielä enemmän yllätyin, kun Heiska otti asian uudelleen esille 14 vuotta myöhemmin, heti sen jälkeen, kun Tero oli ilmoittanut uransa lopettamisesta. Olin seurannut keihäänheittoa 1960-luvulta lähtien, mutta en arvannut pääseväni kurkistamaan sen ytimiin lajin parhaan kokemusasiantuntijan kanssa.

Terolle on tyypillistä, että hän harkitsee ensin ja tekee sitten. Hän ei lähde mukaan mihin tahansa, mutta kun johonkin päättää lähteä, hän tekee sen kunnolla. Se näkyi tämän kirjan teos-
sa. Hiljaisuus miehestä katosi heti ensi-istumalla. Varovaisuus väistyi viimeistään siinä vaiheessa, kun alettiin puhua Seppo Rädystä ja Pauli Nevalasta. Nuhteettomuus oli mennyt jo nuoruudessa, mutta tunnustukset tulevat vasta nyt.

Keihäsmiehen koostaminen oli poikkeuksellisen palkitseva kokemus. Tero purki pitkää uraansa innokkaana kuin partio-poika. Lähipiiri täydensi ja tuki niin kuin aina. Parikymmentä asiantuntijaa lajin sisältä tai liepeiltä lisäsi tarinaan omat kokemuksensa.

Kiitos kaikille mukana olleille – ja lukijalle siitä, että vietät hetken kanssamme!

Seinäjoella keväällä 2020

Keijo Leppänen

PROLOGI: KATSE ETEENPÄIN

”Tero, sinun aikasi tulee vielä!”

Keihäänheiton tšekkiläisen lajilegendan Jan Železnýn tekstiviesti on ainoa asia, joka tuo lohtua murheeseen. Tai jos ihan tarkkoja ollaan, toinen kahdesta. Se toinen on tuore tyttöystävä, joka odottaa Järvenpäässä.

Takana on kaikkien aikojen kesä 2005, jonka piti huipentua MM-kisoissa Helsingissä. Tero Pitkämäki oli juhlinut kesäkuussa Gävlessä maajoukkueen kanssa Suomen nousua Euroopan cupin superliigaan ja päässyt iltabileissa vaihtamaan Niinan kanssa puhelinnumeroita. Vähän myöhemmin Kuortaneen juhanuskisoissa keihäs oli lentänyt rakkauden huumassa 91,53 metriä – kauden kärkitulokseen koko maailmassa.

Paineet kotikisoissa olivat armottomat, mutta sää vielä julmempi. Vesisateessa Ilmajoen mies oli tottunut heittämään, mutta vasemmalta puhaltava vastatuuli oli myrkkyyä. Neljäs sija MM-finaalissa oli kelpo saavutus. Menestykseen tottuneelle keihäskansalle se kuitenkin oli pettymys ja Suomen keihäänheiton suurlupaukselle lohduton tappio.

Mitalijuhlat helsinkiläisessä ravintolassa vaihtuvat itsesäällisessä kieriskelyyn. Manageri ja valmentaja yrittävät luoda uskoa tulevaisuuteen. Pääsponsori kantaa shotteja pöytään minkä ehtii, mutta nuoren miehen mieli pysyy maassa.

Siihen hetkeen kolminkertaisen olympiavoittajan ja kolminkertaisen maailmanmestarin kannustusviesti on parasta lääkettä.

”Kiitos Jan, toivottavasti olet oikeassa”, Tero vastaa.

FINLAND

TD

550

OSAKA 200

**OSA I.
ELÄMÄ JA URA**

ND

K

0

7

KOTIKENTTÄNÄ AHONKYLÄ

– Parkanossa on häät, eiköhän mennä sinne kuokkimaan!

Eskon ehdotus Liisalle tuli ihan puskista. Ventovieraan kaverinkaverin piti tarjota neidille seuraa vain kymmenen kilometrin automatkan verran Vatulan kylältä Ikaalisten keskusta, mutta nyt on nuorella miehellä ihan muuta mielessä.

Liisa pani aluksi hanttiin, mutta muutti mieltään nopeasti. Kutsumattomana vieraana hääjuhlaan osallistuminen oli yleinen tapa Pohjois-Satakunnassa, ja kutsujakin kiinnostava. Kotikylällä ei poikia ollut oven takana jonoksi asti.

– No, ei kai siinä mitään, mennään sitten!

Tero Pitkämäen vanhempien Liisa Hakalan ja Esko Pitkämäen nopea tutustuminen johti nopeaan parisuhteeseen ja varsin pian myös ensimmäiseen omaan kotiin Nurmoon. Liisa oli saanut tutkimusapulaisen paikan Etelä-Pohjanmaan keskussairaalan laboratorion Seinäjoelta, Esko teki keikkatöitä levyseppähitsaajana vesilaitoksilla ja puhdistamoilla.

Pieni kaksio Seinäjoen kupeessa riitti hyvin nuorelleparille, mutta kun perheeseen syntyi saman tien ensimmäinen lapsi, muutto isompaan asuntoon oli väistämätön. Tie vei Ilmajoen

keskustan kautta Ahonkylään. Asuntojen hinnat taajamien ulkopuolella olivat kohdallaan. Ahonkylässä kiinnosti myös lähiön hyvä sijainti Ilmajoen ja voimakkaasti kasvavan Seinäjoen välimaastossa.

Tero syntyi perheensä joululahjaksi 19.12.1982. Vanhemmat olivat varttuneet kolmekymppisiksi, velipoika Mika lähestyi rippikouluikää. Parkanosssa asuneita isän puolen isovanhempiaan perheen kuopus ei ehtinyt koskaan nähdä. Leukemia oli vienyt isoäidin ja aivoverenvuoto isoisän lyhyen ajan sisällä 60-luvun lopulla. Isän isosisko oli pudonnut kevättöihin ja hukkunut 7-vuotiaana.

Liisa on kotoisin Vatulasta Ikaalisista, mestarihihtäjä Krista Pärmäkosken kotikulmilta. Äidin isä toimi seudulla kirvesmiehenä, äidin äiti hoiti kotia. Mummolassa vierailtiin säännöllisesti pitkin vuotta ja aina jouluna. Kylä on pieni, mutta sieltä löytyi Terolle pari kaveria, joiden kanssa leikkiä oli helppo jatkaa aina siitä, mihin edellisellä kerralla oli jääty. Luonto oli lähellä, ja lenkkeilymaastojen arvo nousi sitä mukaa kuin urheilu-ura eteni.

Vatulan vetonaula oli isän tekemä mopo. Sen takia reissut mummolaan pysyivät mieluisina pitkälle teini-ikään, vaikka kaveripiiri ja houkutukset kotona Ilmajoella laajenivat.

Mika-veli jäi Terolle lapsena vieraaksi. Kolmentoista vuoden ikäero on niin suuri, että intressit eivät juuri kohdanneet. Mika muutti kotoa 18-vuotiaana, opiskeli opettajaksi ja päätyi ohjelmistokehitys- ja matkailuyrittäjäksi Rovaniemelle. Huipulle pyrkiminen urheilussa ei ollut Mikan juttu, vaikka isä häntä siihen kovasti kannusti. Vuorikiipeilyssä mies sen sijaan nousi niin korkealle kuin se on maapallolla mahdollista. Hän saavutti Mount Everestin huipun vuonna 2010 yhdentenätoista suomalaisena kautta aikojen.

Pitkämäet elivät Ahonkylässä duunariarkea. Kotiolot olivat vaatimattomat mutta eivät puutteelliset. Tulot ja menot laskettiin tarkasti. Isä teki keikkatöitä ympäri maailmaa. Äiti rytmitti arkensa palkkatyön ja kotihommien välillä, Mika auttoi tarvittaessa hakemalla pikkuveljensä päivähoidosta. Lapset oppivat itseohjautuviksi ja omatoimisiksi.

Kasvatuksessa korostuivat vanhempien omaksumat perusarvot: rehellisyys, suoruus ja sinnikkyys. Jos niistä joskus oli tilapäisesti tingitty, lasten oli helpompi raportoida asioista äidille

KAKKUKAHVIT ISOÄIDILLE

”

Ahkerilla äideillä on laiskoja lapsia! Usein ajattelin, että pääsen helpommalla, kun teen kotityöt itse. Esko keskittyi muihin hommiin ja Teron harrastuksen tukemiseen. Perheenä olimme aika pitkälle omissa oloissamme.

Tietysti toivoin, että Tero olisi keskittynyt koulunkäyntiin jo peruskoulussa, mutta herääminen tapahtui vasta myöhemmin. Liikunta ja pihalla reuhaaminen iltaan asti olivat hänelle lapsena kaikki kaikessa.

Kisoissa kiersimme sekä kotimaassa että maailmalla. Aina se oli yhtä jännittävää – paikan päällä ja television ääressä. Osakan finaali osui perhepiirissä ajankohtaan, jolloin Teron isoäitiä oltiin siirtämässä Ikaalisissa vanhainkotiin. Tero sai mitalinsa, vanhemmat kukkia ja isoäiti täytekakkua uudessa asuinpaikassaan – ja lehtimiehet kameroineen pyörivät kaikkien ympärillä.

– Liisa Pitkämäki, äiti

kuin isälle. Kaiken kaikkiaan puhumisen kulttuuri oli niukka-sanainen ja kommunikointi vähäistä sekä oman väen kesken että naapurien ja tuttavien kanssa.

Teron mieleen olivat erityisesti joulut. Ne olivat vuodesta toiseen samanlaisia: rauhallisia ja hyvähenkisiä. Isä oli aina kotona, usein Mikakin, ja kumpikin toi maailmalta lahjoja tullessaan. Kuopuksen oma maailma avautui hyppäyksenomaisesti silloin, kun polkupyörästä poistettiin apupyörät. Pari pahaa kaatumista ja piikit orapihlaja-aidasta olivat hinta vapaudentunteesta.

Pitkämäet ovat yhteiskunnallisesti valveutuneita. Telkkari-uutiset kokosivat perhettä yhteen. Kekkonen hautajaiset Tero muistaa kuin eilisen päivän; autosaattue lipui läpi Helsingin, kadunvarret olivat täynnä ihmisiä ja Ahonkylässä telkkarin ääressä oli harras tunnelma.

Perheen lomista iso osa kului Vatulassa, joskus tehtiin retkiä kotimaassa ja matkoja ulkomaille. Liikuntainto oli kummallakin vanhemmalla kodin perua; Eskon kertomuksia yhdeksän kilometrin hiihtomatkoista kouluun ja takaisin myrskylyhty kädessä Tero ihmettelee edelleen.

1990-luvun alussa perheellä oli onnea onnettomuudessa. Esko loukkaantui työtapaturmassa Venäjällä. Tikkaat kaatuvat, ja niillä työskennellyt asentaja romahti betonilattialle. Perässä tullut kouru iski päähän ja aiheutti aivovamman. Työura katkesi siihen, mutta muuten elämä jatkui lähes normaalisti. Tapaturma antoi lisäaikaa urheilusta innostuneen pojan valmentamiseen ja harrastusten tukemiseen.

SUOMEN MENESTYNEIMMÄN KEIHÄÄNHEITTÄJÄN URAN KOKO KAARI

Maailmanmestaruus 2007 ja kuusi muuta arvokisamitalia, Suomen maineenkantaja ja yleisurheilun ykköstykki 15 vuotta, tasaisempi tuloksentekijä kuin ehkä kukaan keihäänheittäjä koskaan.

Tero Pitkämäen urheilu-ura on suomalaisille tuttu. Nyt avautuvat myös sen taustat: eteläpohjalainen sisu ja herrasmiesluonne, urheiluammattilaisuus, suhtautuminen menestykseen ja vastoinkäymisiin, tinkimätön asenne harjoitteluun ja poikkeuksellinen kyky toipua vammoista.

Keihäsmies on myös tarina suomalaisesta keihäänheitosta viime vuosikymmeninä. Päähenkilön ja hänen lähipiirinsä lisäksi ääneen pääsevät lajin kotimaiset ja ulkomaiset legendat, fanit ja vallanpitäjät.

www.tammi.fi

99.1

ISBN 978-952-04-1895-3